

NORGES HØYESTERETT

Den 12. mars 2018 avsa Høyesterett dom i

HR-2018-486-A, (sak nr. 2017/1912), straffesak, anke over dom,

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Folke Åmlid)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Arntzen**: Saken gjelder utmåling av straff for befatning med til sammen 37 kilo hasj. Et hovedspørsmål i saken er om det kan idømmes fellesstraff med reststraffen etter prøveløslatelse fra soning av en dansk dom for vinningskriminalitet.
- (2) A er dansk statsborger. Han er i Danmark domfelt en rekke ganger, senest 18. november 2014 da han av retten i X ble idømt fengsel i to år og ni måneder for vinningsforbrytelser. As anke ble forkastet 28. august 2015 av Østre Landsret. Etter delvis soning ble A prøveløslatt 20. mars 2016 med en reststraff på 582 dager og en prøvetid på to år. Soningen omfattet også tre tidligere dommer for hovedsakelig vinningskriminalitet avsagt i tiden mellom november 2012 og desember 2013.
- (3) Statsadvokatene i Rogaland satte 16. desember 2016 A under tiltale for erverv og overdragelse av 12 kilo hasj og medvirkning til transport og oppbevaring av 25 kilo hasj, hvorav 4 kilo ble forsøkt overdratt. A var også tiltalt for å ha deltatt i opprettelsen av en hasjplantasje, et forhold han senere ble frifunnet for, og for å ha avgitt uriktige personalia til politiet. Saken mot A var del av et større sakskompleks der sju andre personer også var tiltalt.
- (4) Haugaland tingrett avsa 21. februar 2017 dom med slik domsslutning vedrørende A:
 1. **A, født 00.00.1977, frifinnes for:**
1 overtredelse av: Straffeloven 2005 § 232, 1. ledd jfr. § 231, 1. ledd – tiltalens post III

2. A, født 00.00.1977, dømmes for:

2 overtredelser av: Straffeloven 2005 § 232, 1. ledd jfr. § 231, 1. ledd jfr. § 15

1 overtredelse av: Straffeloven 2005 § 232, 1. ledd jfr. § 231, 1. ledd jfr. § 16

1 overtredelse av: Straffeloven 2005 § 162, 1. punktum jfr. 2. punktum

Straffen settes til: Fengsel i 4 år og 10 måneder, dette som en fellesstraff med en reststraff på 582 dager etter prøveløslatelse fra retten i Xs dom av 18. november 2014, jfr. straffegjennomføringslovens § 45, jfr. lov om fullbyrding av nordiske dommer på straff § 14.

For øvrig er straffeutmålingsbestemmelsen i straffeloven 2005 § 79 bokstav a) anvendt.

Varetekt kommer til fradrag med 251 dager jf. straffeloven 2005 § 83.

3. A, født 00.00.1977, dømmes til å tåle inndragning av vinning med kr 200.000,- jfr. strl. § 67 jfr. § 71.

- (5) Ved Gulating lagmannsretts dom 11. september 2017 ble As anke over straffutmålingen forkastet.
- (6) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen, og retter seg særlig mot idømmelsen av fellesstraff, jf. tingrettens domsslutning punkt 2.
- (7) *Jeg er kommet til at anken må forkastes.*
- (8) Jeg behandler først straffutmålingen for narkotikaforbrytelsene isolert sett. Domfellelsen gjelder to grove narkotikaovertrædelser og et forsøk på grov narkotikaovertrædelse.
- (9) Lagmannsretten tok under henvisning til Rt-2008-1585 utgangspunkt i en straff på nærmere fire års fengsel. Jeg er enig i dette.
- (10) I den nevnte dommen uttalte Høyesterett at straffen for befatning med ca. 40 kilo hasj bør ligge på fengsel i rundt tre til fire år. Saken gjaldt to personer som henholdsvis hadde organisert og deltatt i transport og returtransport av stoffet mellom Oslo og Y. Vår sak gjelder et kvantum i samme størrelsesorden, men fordelt på tre ulike straffbare forhold. Som det fremgår av tingrettens dom, er A funnet skyldig i erverv og videresalg av 12 kilo hasj, medvirkning til transport og oppbevaring av 25 kilo hasj, og forsøk på å overdra 4 kilo av disse. Jeg vurderer hans rolle i tilknytning til ervervet og videresalget av de 12 kiloene som mer sentral enn de tiltaltes roller i 2008-saken. Det samme gjelder til en viss grad også de resterende 25 kiloene som tingretten fant bevist at "det var A som hadde rådigheten over". Motivet for de straffbare handlingene var profit.
- (11) Forsvarer har sammenlignet saksforholdet med Rt-2011-1744, der det ble tatt utgangspunkt i rundt fire års fengsel for oppbevaring av ca. 95 kilo hasj. Saken gjaldt riktig nok et betydelig større kvantum enn i vår sak, men domfeltes rolle var til gjengjeld langt mindre sentral.
- (12) Til støtte for et utgangspunkt på nærmere fire års fengsel har aktor på sin side vist til utmålingspraksis i saker med mindre kvanta hasj enn det samlede kvantum i vår sak.

Senest i Rt-2011-1155 ble fengsel i to år og sju måneder ansett som et passende utgangspunkt for oppbevaring av 15,3 kilo hasj og 73 gram Cannabis sativa, og der domfelte ikke hadde hatt profittmotiv. Om den sammenlignbare høyesterettspraksis uttaler førstvoterende følgende i avsnitt 9 og 10:

" ... Jeg nevner her at for erverv av til sammen 8,2 kg hasj gjennom to år, der om lag 3 kg var blitt videresolgt, tok Høyesterett i Rt-2004-759 utgangspunkt i en straff av fengsel i 2 år og 9 måneder, jf. dommens avsnitt 14. I Rt-2007-1341 avsnitt 12 ble uttalt at en fengselsstraff på noe over tre år ville være et riktig utgangspunkt for innførsel av ca. 20 kilo hasj som kurér. I avgjørelsen pekes det på at kvantumet var mer enn dobbelt så stort som i Rt-2004-759, men at det – selv om motivet også var profitt – dreiet seg om ren kurérvirksomhet.

Vår sak gjelder et noe mindre kvantum enn i Rt-2007-1341. A har dessuten hatt en annen rolle enn de domfelte i de to nevnte sakene og har ikke hatt profittmotiv. ... Utgangspunktet for straffutmålingen bør etter min mening ligge omkring 2 år og 7 måneder."

- (13) Dommene viser at det skjer en viss utflating av straffenivået ved befatning med større kvanta hasj, men likevel slik at domfeltes rolle står sentralt ved straffutmålingen.
- (14) Fra utgangspunktet på nærmere fire års fengsel gjorde lagmannsretten i likhet med tingretten et visst fradrag for As tilståelse av å ha solgt 6 kilo hasj og av å ha forsøkt å overdra 4 kilo hasj. Til dette vil jeg bemerke at A er funnet skyldig i å ha solgt 12 kilo hasj, og hans tilståelse for så vidt gjelder deler av denne tiltaleposten kan vanskelig anses som uforbeholden i relasjon til straffeloven § 78 bokstav f, jf. Rt-2006-669 avsnitt 24 med henvisning til Rt-1992-1466. Tingretten uttalte for øvrig at As forklaring om at det kun var 6 kilo som ble solgt og deretter 4 kilo som var forsøkt overdratt, ikke ga "det korrekte bilde" av situasjonen. Hans forklaring ble tvert imot ansett for å være motivert av et ønske om "å redusere sitt straffeansvar mest mulig". Dertil kommer at A ikke ga noen fullstendig forklaring i saken før samtlige dokumenter var blitt forelagt ham, og etter at kjøperen av hasjen hadde mottatt sin dom. Verken tingretten eller lagmannsretten har fremholdt at As forklaring har hatt prosessøkonomisk betydning. Under disse omstendigheter finner jeg ikke grunn til å tillegge hans tilståelse i tilknytning til deler av tiltalen vekt i formildende retning.
- (15) Det forhold at A over en periode samtykket i at fengslingsforlengelsene ble behandlet som kontorforretning uten muntlige forhandlinger, har ikke selvstendig betydning ved straffutmålingen. Problemstillingen er drøftet på prinsipielt grunnlag i HR-2017-1675-A der førstvoterende uttaler følgende i avsnitt 22:

"Jeg finner, i motsetning til lagmannsretten, ikke grunn til å legge selvstendig vekt på at domfelte samtykket til alle varetektsfengslinger, som derfor kunne avgjøres som kontorforretninger uten fremstilling og rettsmøte. Jeg viser til Rt-2015-744, HR-2016-1479-U og HR-2017-764-U, som viser at Høyesterett også tidligere har vært lite innstilt på å gi særskilt straffereduksjon for slike samtykker. Dette må ses i sammenheng med at retten til å få prøvd fengslings spørsmålet etter fremstilling for en dommer er en grunnleggende rettssikkerhetsgaranti med lange og sterke tradisjoner, som kommer til uttrykk i Grunnloven § 94 andre ledd, sml. også Rt-2011-589 og Rt-2013-766. Det bør ikke legges til rette for at den pågrepne kan påvirkes i retning av å oppgi denne retten ved å stille ham i utsikt at samtykke til fengsling vil kunne komme ham til gode ved en eventuell domfellelse."

- (16) Etter mitt syn har Høyesterett med dette avklart den selvstendige betydningen av at siktede har samtykket i at varetektsfengslinger avgjøres som kontorforretninger uten muntlige forhandlinger.
- (17) Jeg går så over til å behandle spørsmålet om fellesstraff.
- (18) A ble som allerede nevnt, prøveløslatt den 20. mars 2016 med en reststraff på 582 dager. Spørsmålet er om vilkårene for å idømme en fellesstraff er oppfylt, og om det i så fall bør idømmes slik straff. Forsvarer har særlig argumentert med at vi står overfor ulikeartede lovbrudd, og at det i Danmark ikke er praksis for å idømme fellesstraff i slike tilfeller.
- (19) Adgangen til å idømme fellesstraff med reststraffen ved prøveløslatelse i et annet nordisk land reguleres av lov 15. november 1963 om fullbyrding av nordiske dommer på straff m.v. § 14, som lyder slik:
- "Når en person som i Danmark, Finland, Island eller Sverige er blitt løslatt på prøve, her i riket blir kjent skyldig i en straffbar handling, kan reststraffen fullbyrdes i samsvar med reglene i straffgjennomføringsloven, selv om det ikke her er satt i verk tilsyn etter § 12."**
- (20) Lovens ordlyd gir ingen holdepunkter for at det skal gjelde andre vilkår eller føres en mer restriktiv straffutmålingspraksis etter denne bestemmelsen enn etter straffgjennomføringsloven.
- (21) Lovens forarbeider gir heller ikke støtte for dette. Som det fremgår av Straffelovrådets innstilling av 1962 om fullbyrdelse av nordiske dommer på straff mv. side 8 følgende, var et sentralt premiss for det nordiske lovsamarbeidet at straffelovgivning i de nordiske land i hovedtrekk er "så vidt ensartede at det fullt ut skulle være mulig å få i stand et omfattende samarbeid på fullbyrdesstadiet". Om det enkelte lands lovarbeid heter det:
- "... Ordningen forutsetter at de enkelte land utarbeider lovregler som i hovedtrekkene er ens i alle land og som gir den nødvendige hjemmel for å fullbyrde en straffedom avsagt i et annet nordisk land. Spørsmålet om en slik dom skal fullbyrdes, må avgjøres etter en konkret prøving av det enkelte tilfelle, på grunnlag av de bestemmelser som gjelder etter loven i vedkommende land."**
- (22) Det forutsettes altså at domstolene skal foreta en konkret vurdering av om fellesstraff skal idømmes basert på rettstilstanden i eget land.
- (23) Etter mitt syn taler både praktiske og prinsipielle hensyn mot å la straffutmålingspraksis fra vedkommende nordiske land være avgjørende. Det kan være vanskelig å få oversikt over rettstilstanden i andre land, noe som vil kunne svekke en effektiv håndheving av det nordiske lovsamarbeidet om dette skulle være utslagsgivende. Reglene om fellesstraff har en utpreget individualpreventiv begrunnelse som gjør seg gjeldende med samme styrke uavhengig av i hvilket nordisk land den tidligere dommen er delvis sonet.
- (24) Forsvarer har vist til en svensk hovrättsdom av 10. juni 2011 – B 560-10 – der en nordmann ikke ble idømt fellesstraff under henvisning til at fristen for å idømme slik straff i Norge var utløpt. En tilsvarende problemstilling er ikke aktuell i vår sak.
- (25) Det er etter dette ikke nødvendig for meg å gå inn på materialet om dansk straffgjennomføringspraksis som er fremlagt i saken. Jeg bemerker likevel at det også i

Danmark er adgang til å avsi fellesstraff ved domfellelser for ulikeartede forbrytelser.

- (26) Det følger av straffegjennomføringsloven § 45, jf. straffeloven § 52, at en prøveløslatt som begår en ny straffbar handling i prøvetiden, kan idømmes en samlet straff som innbefatter hele eller deler av reststraffen. I Ot.prp. nr. 5 (2000–2001) side 144 presiserer departementet at det "fortsatt er alvoret i den nye straffbare handlingen og sammenhengen med den tidligere dommen som må være utgangspunktet for rettens vurdering av om straffen bør fullbyrdes". Disse momentene sto sentralt under den tidligere fengselsloven, og jeg viser i denne sammenheng til Rt-2000-2080 der retningslinjene for idømmelse av fellesstraff utdypes slik på side 2081:

"Dersom domfelte i prøvetiden gjør seg skyldig i en ikke ubetydelig forbrytelse av samme karakter, vil utgangspunktet være at fellesstraff skal idømmes, jf. Rt-1993-390. Selv om nye straffbare handlinger etter sin art er forskjellige fra de straffbare forhold i den dom som prøveløslatelsen gjelder, kan domfellelse for ny alvorlig kriminalitet være så grovt brudd på grunnvilkåret for prøveløslatelse at fellesstraff må idømmes også når resttiden er lang, jf. Rt-1994-231. I de tilfeller resttiden er ekstraordinær lang og nye straffbare forhold isolert sett ikke vil lede til fengselsstraff av betydelig lengde, kan likevel særskilt dom avsies, jf. eksempelvis Rt-1992-428 (Inr. 19B/1992). Det er også av betydning om ny straffbar handling er begått kort eller lang tid etter prøveløslatelsen, jf. Rt-1984-823."

- (27) I vår sak dreier det seg om alvorlige narkotikaforbrytelser begått kort tid etter prøveløslatelsen fra en dom på vinningskriminalitet. Selv om forbrytelsene ikke er av samme karakter, gjelder begge domfellelser vinnings- og profittmotivert kriminalitet. Uansett innebærer de forhold A nå dømmes for, så grove brudd på grunnvilkåret for prøveløslatelsen at fellesstraff bør idømmes selv om resttiden er lang. Jeg er på denne bakgrunn enig med de tidligere instanser i at det idømmes en fellesstraff.
- (28) Når det gjelder fellesstraffens lengde, viser jeg til Rt-2015-1004 der det i avsnitt 23 tas utgangspunkt i at reststraffen ved prøveløslatelsen normalt ikke skal legges sammen med straffen for de nye forholdene, men inngå som et element i den skjønsmessige utmålingen. De typiske utmålingsmomentene er omtalt i sitatet fra Rt-2007-451 avsnitt 10 der det heter:

"... Hvor stor del av reststraffen som skal fullbyrdes, må bero på en helhetsvurdering med utgangspunkt i grunnvilkåret for prøveløslatelse: at den prøveløslatte skal avholde seg fra nye straffbare handlinger i prøvetiden. Det skal med andre ord ha konsekvenser av betydning for den prøveløslatte hvis vilkåret ikke overholdes. Derimot kan jeg ikke se at det er grunnlag for å oppstille skjematisk normer for utmålingen av fellesstraff, eksempelvis at straffen ikke kan settes lavere enn reststraffen. Som ved straffutmåling ellers, må hensynet til lovlydigheten tillegges vekt, ikke minst individualpreventive hensyn fordi det er snakk om ny kriminalitet i prøvetiden. Sentralt står grovheten i det nye forhold domfellelsen gjelder, når det ble begått, og hvor lang straff dette tilsier i forhold til den resttid som gjenstår. I tillegg må det tas hensyn til de innskrenkninger som er lagt på den løslattes livsutfoldelse gjennom vilkår for prøveløslatelsen."

- (29) Ved helhetsvurderingen legger jeg vekt på at det bare gikk noen uker fra prøveløslatelsen til A begikk ny alvorlig kriminalitet. Dette understreker alvoret i vilkårsbruddet, og viser at straffen ikke har hatt tilsiktet effekt. Som allerede nevnt er han også tidligere domfelt en rekke ganger for blant annet vinningsforbrytelser. Jeg er på denne bakgrunn enig med lagmannsretten i at A har lagt for dagen et fortsatt kriminelt modus og et fast forbrytersk forsett.

- (30) Etter mitt syn bør ett år av reststraffen på 582 dager inngå i fellesstraffen. Jeg er følgelig enig med de tidligere instansers samlede straffutmåling på fengsel i fire år og ti måneder. Som allerede nevnt har jeg i motsetning til lagmannsretten ikke funnet formildende omstendigheter i tilknytning til de nye straffbare forholdene, men mener på den annen side at det bør foretas en viss reduksjon av den delen av straffen som gjelder reststraffen. Jeg minner for ordens skyld om at straffen også omfatter domfellelsen for å ha gitt uriktige personopplysninger til politiet.
- (31) Anken blir etter dette å forkaste.
- (32) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (33) Dommer **Berglund**: Jeg er kommet til samme resultat, men med en annen begrunnelse.
- (34) På samme måte som førstvoterende mener jeg det er grunnlag for fellesstraff i saken, og jeg slutter meg til hennes merknader her. Jeg har imidlertid et annet syn på hvor stor andel av reststraffen som bør sones og på betydningen av at A samtykket i at fengslingsforlengelsene kunne avvikles ved kontorforretning.
- (35) Førstvoterende legger til grunn at ett år av reststraffen på 582 dager bør inngå i fellesstraffen. I likhet med lagmannsretten mener jeg at A bør sone en noe større del av den gjenstående straffen. Han begikk flere alvorlige straffbare forhold nærmest umiddelbart etter løslatelsen, og selv om ny straff og reststraff etter rettspraksis ikke skal legges sammen, mener jeg det er begrenset rom for reduksjon av reststraffen i et tilfelle som det foreliggende. Jeg viser her til Rt-2007-451, omtalt av førstvoterende, hvor det korte tidsforløpet ble tillagt betydelig vekt.
- (36) Samtidig mener jeg at As samtykke til kontorforretninger bør tillegges en viss vekt i formildende retning. Spørsmålet er behandlet i to tidligere dommer, Rt-2012-283 og HR-2017-1675-A, som bygger på ulike hensyn og har ulikt resultat.
- (37) I Rt-2012-283 avsnitt 34 la Høyesterett til grunn at når siktede blant annet hadde samtykket til at flere fengslingsforlengelser kunne gjennomføres ved kontorforretning, skulle han ha "en viss reduksjon i straffen i tråd med prinsippet i straffeloven § 59". I Matningsdal, Straffeloven, Alminnelige bestemmelser, kommentarutgave på nett, note 8.3 til § 78 f, er det vist til at en slik fremgangsmåte "medfører [...] noe mindre belastning både for politiet og for retten". Dette er et viktig hensyn, som i andre straffeprosessuelle sammenhenger tillegges betydning. Den praksis som Rt-2012-283 gir anvisning på, er senere fulgt av underrettene, eksempelvis av Gulating lagmannsrett i saken som nå står til behandling og Eidsivating lagmannsrett i sak LE-2017-154359.
- (38) I HR-2017-1675-A avsnitt 22 fravek Høyesterett denne praksisen, under henvisning til at "retten til å få prøvd fengslingsspørsmålet etter fremstilling for en dommer er en grunnleggende rettssikkerhetsgaranti med lange og sterke tradisjoner, som kommer til uttrykk i Grunnloven § 94 andre ledd". Det ble vist til at det ikke burde legges til rette for

at den pågrepne kunne påvirkes til å oppgi denne retten mot en straffereduksjon ved en eventuell domfellelse.

- (39) Etter førstvoterendes syn avklarer denne dommen den selvstendige betydningen av at siktede har samtykket til kontorforretning i forbindelse med varetektsfengsling.
- (40) Jeg deler ikke hennes oppfatning her.
- (41) Selv om avgjørelsen fra 2017 er mer utførlig begrunnet enn avgjørelsen fra 2012, hviler den på ett hensyn alene – retten til å møte for en dommer i første instans. Avgjørelsen adresserer ikke den tidligere dommen i Rt-2012-283, hensynet til prosessøkonomi, eller betydningen av den praksis som har vært fulgt i årene etter 2012. Selv om det i 2017-dommen er vist til enkelte avgjørelser hvor Høyesterett har vært tilbakeholden med å gi straffereduksjon, er disse avsagt av ankeutvalget, slik at de har lavere prejudikatverdi enn dommen fra 2012. Etter mitt syn står man derfor overfor to motstridende avgjørelser fra Høyesterett. Slik er det også forstått i underrettspraksis, jf. blant annet Borgarting lagmannsretts redegjørelse for dette i sak LB-2017-160024.
- (42) Etter min oppfatning ligger de grunnleggende prosessuelle garantiene ved varetektsfengsling både i siktedes rett til å møte for en dommer og i at siktede aldri kan frasi seg retten til å få prøvd om vilkårene for varetektsfengsling er oppfylt. Etter straffeprosessloven skal retten alltid foreta en selvstendig prøving av om vilkårene for fortsatt varetektsfengsling er til stede. Dette gjelder uansett behandlingsform, og det gjelder også om siktede har samtykket til fortsatt varetektsfengsling. Dommerens selvstendige prøving av vilkårene er videre uavhengig av om siktede har tilstått hele eller deler av forholdene i siktelsen. Dersom dommeren mener det ikke er forsvarlig å avgjøre saken ved kontorforretning, innkalles det til fysisk rettsmøte, eventuelt et fjernmøte. Det ligger ytterligere sikkerhet i at siktede under varetektsopphold alltid bistås av en forsvarer som kan gi råd om samtykke til kontorforretning vil være forsvarlig.
- (43) Jeg har derfor noe vanskelig for å se at retten til å møte for en dommer skal være til hinder for at siktede gis en reduksjon i straffen dersom han i stedet ønsker fengslingsspørsmålet avgjort ved kontorforretning. Når det ses hen til de besparelsene som en slik forenklet prosessuell fremgangsmåte innebærer, også sammenliknet med fengslingsmøter som avholdes som fjernmøte, mener jeg at synspunktet som ble lagt til grunn i Rt-2012-283 bør fastholdes.
- (44) Selv om fradraget vil være begrenset sammenliknet med en uforbeholden tilståelse, jf. straffeloven § 78 bokstav f, hvor både hensynet til fornærmede, etterforskningen og rettergangen spiller inn, vil det likevel være av en viss betydning for en siktet som har sittet varetektsfengslet over tid. Frem til nå har domstolene foretatt en skjønnsmessig vurdering av dette fradraget, i samsvar med Rt-2012-283, uten at dette har skapt særlige vansker. Etter mitt syn bør denne praksisen videreføres.
- (45) Siktede i denne saken har sittet varetektsfengslet i mer enn 600 dager. Det er ikke tvilsomt at hans samtykke til kontorforretninger har spart samfunnet for betydelige utgifter. Slik jeg ser det har lagmannsretten, i likhet med tingretten, korrekt lagt til grunn at "det skal tas noe hensyn til at domfelte over en periode har samtykket til en forenklet behandling av spørsmål om varetektsfengsel som kontorforretning" ved den endelige fastsettelsen av straffen.

- (46) Dommer **Indreberg:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Arntzen.
- (47) Dommer **Matheson:** Likeså.
- (48) Dommer **Tønder:** Likeså.
- (49) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: